

Eublemma ostrina (Hübner, 1808) ny for den danske fauna (Lepidoptera, Noctuidae)

Knud Larsen & Brian Martinsen

Larsen, K. & B. Martinsen: *Eublemma ostrina* (Hübner, 1808) new to the Danish Fauna (Lepidoptera, Noctuidae).
Ent. Meddr 72: 13-17. Copenhagen, Denmark 2003. ISSN 0013-8851.

The noctuid moth *Eublemma ostrina* (Hübner, 1808) has been recorded for the first time in Denmark in 2002. A single specimen was caught in a light trap in the southern part of Zealand between the 24th of June and the 7th of July 2002. Beside description of imago, life history and distribution of the species the authors also comment on the two other species of the genus *Eublemma* Hübner, 1821 occurring in Denmark: *E. minutata* (Fabricius, 1794), which is a very local species and *E. parva* (Hübner, 1808) that has only been found once. The genus *Eublemma* is poorly represented in the northern parts of Europe. The total number of *Eublemma* species known from the European region is 26. The species are mainly distributed in the Mediterranean area and in southeast Europe (Nowacki & Fibiger, 1996).

The total amount of Noctuidae found in Denmark is now 403.

Knud Larsen, Røntoftevej 33, DK-2870 Dyssegård.
Brian Martinsen, Nordhøjvej 1, St. Torøje, DK-4640 Fakse.

Indledning

Under sorteringen af et fældemateriale fra SZ: Magleby Skov fra perioden 24.vi.–7.vii.2002 fandt forfatterne et eksemplar af noctuiden *Eublemma ostrina* (Hübner, 1808), der er ny for Danmark.

Bortset fra helt almindelige træarter som f.eks. 14 eksemplarer af *Autographa gamma* (Linnaeus, 1758), samt 8 eksemplarer af pyraliden *Evergestis limbata* (Linnaeus, 1767) bar indholdet af fælden ikke præg af stor trækaktivitet i perioden.

Habituelle kendetegn

Som det ses på billederne af arten er *E. ostrina* (Hübner, 1808) trods sin ringe størrelse og store variationsbredde oftest en umiskendelig art. Det danske eksemplar (fig. 1 a) tilhører nominatformen, der er stribet på langs af vingen med kraftig rødviolette eller lyserøde anstrøg på de yderste to tredjedele af vingen. Bagvingerne er mørkt gråbrune. Arten kan dog have helt gullig, bleg og lys bundfarve med svage tegninger (fig. 1 c) eller være næsten helt tegningsløs (fig. 1 d). De lyse former har ligeledes helt lyst gullige bagvinger. Hos begge former er mellemskyggen mørkere og er undertiden afsat som prikker. Ydre mellemlinje er manglende og erstattet af korte horisontale linjer afgrænset udadtil af en bleg manglekurvet bølgelinje. De helt tegningsløse eksemplarer kan kendes på den lille sorte markerede midtplet og den mørke skyggestribe i spidsen af vingen. Culot (1986) viser på pl. 67 og Calle (1982) på pl. 42 fig. 543 de fire vigtigste former af arten.

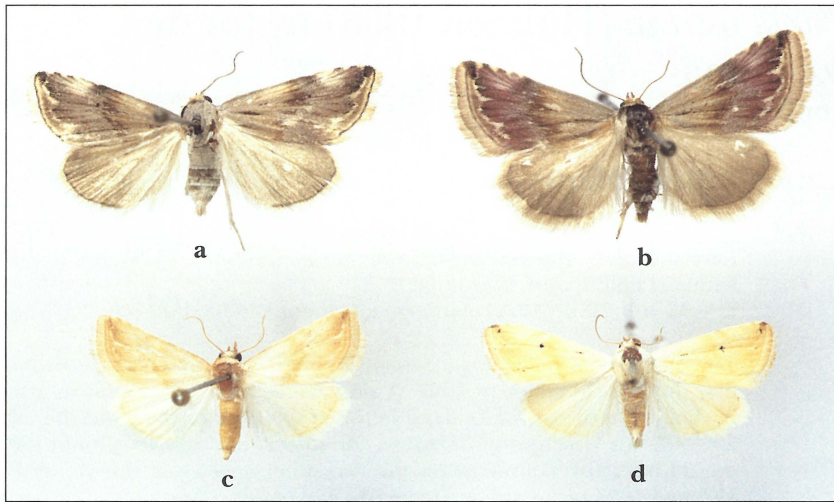

Fig. 1. *Eublemma ostrina* (Hübner, 1808). 1a: ♂ DANIA. SZ: Magleby Skov, 24.vi.-7.vii.2002 (K. Larsen & B. Martinsen, coll. K. Larsen); 1b: ♀ LIBYA. Gharian: Wadi el Hira, 25.iii.1983 (U. Seneca coll. K. Larsen); 1c: *carthami* (Herrich-Shäffer, 1851). ♂ LIBYA. Gharian: Wadi el Hira, 3.vi.1983 (U. Seneca coll. K. Larsen); 1d: *aestivalis* Guenée, 1852. ♂ Libya. Gharian: Wadi el Hira, 22.vi.1983 (U. Seneca coll. K. Larsen). Foto: Geert Brovad.

Artens vingefang varierer fra 16-25 mm. Det danske eksemplar måler 21 mm. Den lidt lignende art *E. parva* (Hb.) kendes fra *ostrina* på den tydelige og oprette delingslinie på forvingen og på den blegbrune bundfarve (Bretherton, Goater & Lorimer, 1983 p. 303).

Genitalier

Hangenitalier (fig. 2) af *ostrina* er kendetegnet ved en spatelformet valve med en lille, bred og centralt placeret clasper. Aedeagus er lang og tynd med mange meget små cornuti i sidste tredjedel. I vesica er der en stribe meget små cornuti samt en lidt større rund.

Hungenitalierne (fig. 3) er kendetegnet ved en snoet ductus bursa og ved en pladeformet cornuti i bursa samt et tornfelt, der deler bursa. Ductus bursa er for neden kraftigt sclerotiseret.

Biologi

Arten er en tørbundsart, der kan leve også i egentlige ørkenområder. Den er varmeelskende og bliver mere almindelig mod syd og er meget talrig i Nordafrika og i steppe- og ørkenområder længere østpå.

Imago flyver sydpå i flere overlappende generationer. I England er arten hyppigst fundet i maj-juni men med spredte fund fra marts til oktober. Selvom generationerne er overlappende er der et toppunkt først og sidst på året. I England havde arten i 1992 en invasionsagtig optræden, og der forekom et træk af arten i perioden 14.-27.v. hvor der blev indsamlet ikke mindre end 21 eksemplarer. Denne indflyvning af arten medførte, at arten satte et kuld. Der blev fundet 27 larver og pupper fra frøhoveder af

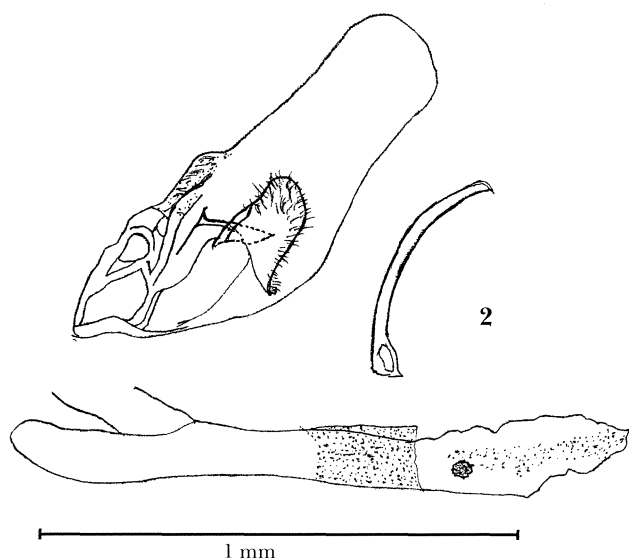

Fig. 2. *Eublemma ostrina* (Hübner, 1808). ♂ genitalier. Gen. Præp. 4417 M. Fibiger, Spain, Murcia.

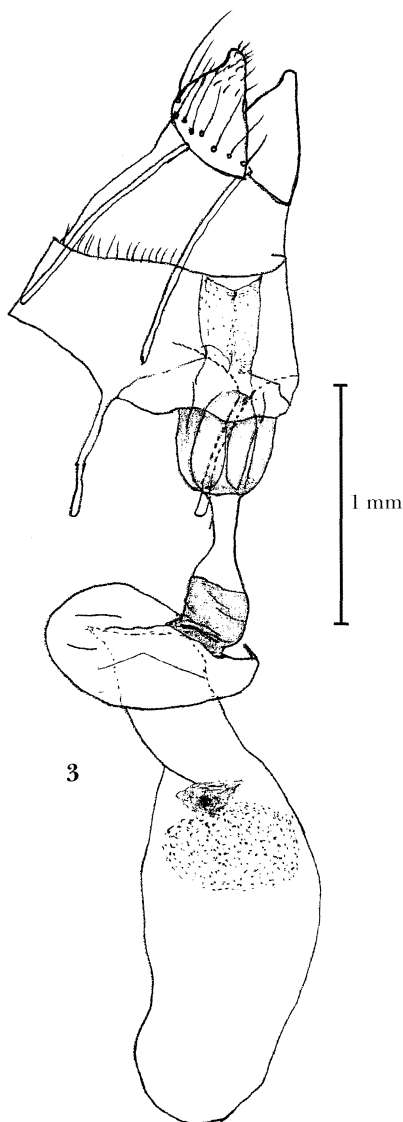

Fig. 3. *Eublemma ostrina* (Hübner, 1808). ♀ genitalier. Gen. Præp. 4418 M. Fibiger, Greece, Pindos Ori.

Bakketidssel. Desuden blev der i perioden 23. vii.-23.ix. fundet yderligere 15 imagines (Skinner, 1998).

Arten kommer til lys, sukkerløkning og kan tages om dagen. Larven lever i blomster- og frøhoveder og skud af forskellige tidselarter, men de hyppigst nævnte arter er Bakketidssel, Tidselkugle og Evighedsblomst, desuden nævnes Artiskok (*Carduus* sp., *Carlina* sp., *Cirsium* sp., *Cynara scolymus*, *Echinops* sp. & *Helichrysum* sp) (Fajčík, 1998 p. 32; Meyrick, 1970 p.178; Nowacki, 1998 p.16; Rungs, 1981 p. 384; Skinner, 1998 p. 149).

Larven er 14–17 mm lys gul-grå med en svag gul ryglinje og utydelige sidelinjer. Nakkeskjoldet er brunt med lysere mærker og hovedet er mørkebrunt. I England og Irland har man i 1992, efter det store træk af arten i maj måned efterfølgende fundet larverne

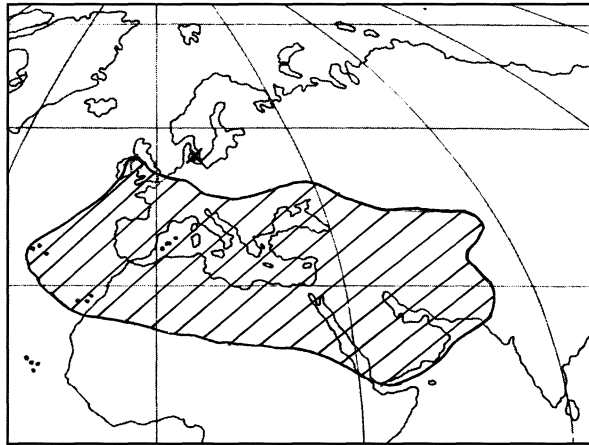

Fig. 4. Udbredelseskort over den samlede palaearktiske udbredelse af *Eulemma ostrina* (Hb.).

i frøhoveder af Bakketidsel (*Carlina vulgaris*) i august. Arten skulle være nem at klække. (Porter, 1997 p. 142, pl. 45 fig. O; Spuler, 1989 (reprint) Nachtrag pl. 4 fig. 13).

Udbredelse

Udbredelsen (fig. 4) er ponto-mediterran. *Eulemma ostrina* er i Europa fundet i samtlige sydeuropæiske lande til og med alpelandene foruden de tidligere sydøstlige Sovjetrepublikker. I Frankrig er den kun almindelig mod syd. Den er kendt fra Corsica og Sardinien. Den er taget i Sydtykland op til og med Hessen. Desuden migrerer den langs kysten af Atlanterhavet og er fundet i Holland 1 stk. 24.v.1958, mens den tages med tiltagende hyppighed og antal i hele Sydengland samt enkeltvis i Irland første gang den 10.vi.1947, foruden enkeltfund i Nordengland. (Baynes, 1973 p. 52; Bretherton, Goater & Lorimer, 1983 p. 304; Lempke, 1972; Nowacki & Fibiger, 1996 p. 261; Rungs, 1988 p. 37).

Uden for Europa er arten kendt fra Madeira, De kanariske Øer, Azorerne, Marokko, Algeriet, Tunesien, Libyen, Ægypten, Den arabiske Halvø, Mellemøsten, Irak, Syrien, Libanon, Israel, Tyrkiet, Armenien, Turkmenistan, Kirgisistan, Centralasien, Mongoliet, Iran, Pakistan og Afghanistan (Bretherton, Goater & Lorimer, 1983 p. 304; Gaedike & Heinicke, 1999 p. 151; Hacker, 1989 p. 327 & 1990 p. 279; Lempke, 1972; Meyrick, 1970 p. 178; Nowacki, 1998 p.16; South, 1961 p. 348; Staudinger & Rebel, 1901 p. 228; Warren, 1914 p. 263).

De øvrige *Eulemma* arter

Slægten *Eulemma* Hübner, 1821 omfatter en lang række arter i troperne og subtropene. (Bretherton, Goater & Lorimer, 1983). I Europa er der kendt 26 arter (Nowacki & Fibiger, 1996), hvoraf blot tre er fundet i Danmark: *E. minutata* (Fabricius, 1794), der er en lokal art, *E. parva* (Hübner, 1808), der er fundet en enkelt gang og så den sidst ankomende *E. ostrina* (Hübner, 1808).

I Sverige og Norge findes kun *E. minutata* (F.), og i Finland forekommer kun den meget smukke *Eulemma purpurina* (Denis & Schiffermüller, 1775). I Tyskland og England er der også kun kendt de tre arter, der er kendt fra Danmark. Længere mod syd

og øst bliver mange af arterne mere udbredte og almindelige, og der er eksempelvis fundet ikke mindre end 15 forskellige *Eublemma* arter i Østeuropa (EE), og disse er alle særdeles varmekrævende (Nowacki & Fibiger, 1996). Det er således kun sandsynligt at finde yderligere *E. purpurina* i Danmark af de kendte *Eublemma* arter

Eublemma ostrina (Hübner, 1808) placeres i det danske katalog (Karsholt & Nielsen, 1998) efter *E. minutata* (Fabricius, 1794).

Tak til

G. Brovad for fotografering af imagines.
M. Fibiger for tegninger af genitalierne af begge køn.

Litteratur

- Baynes, E.S.A., 1973: *A Revised Catalogue of Irish Macrolepidoptera* (Butterflies and Moths). Hampton, 110 pp.
- Berio, E., 1991: Lepidoptera. Noctuidae. II. Sezione Quadrifide. *Fauna D'Italia* vol. XXVII. Bologna, 708 pp. 16 pl.
- Bretherton, R.F., Goater, B. & Lorimer, R.I., 1983: Noctuidae. Cucullinae to Hypeninae in Heath & Emmet, ed. *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* vol. 10 part II. Colchester, 449 pp., 13 pl.
- Calle, A.J., 1982: *Noctuidos Españoles*. Madrid, 430 pp., 56 pl.
- Culot, J., 1986: *Noctuelles et Geometres d'Europe*. Première Partie. Noctuelles Vol. II 1914-1917. Reprint edition. Svendborg. Apollo Books 243 pp., pls. 39-81.
- Fajčík, J., 1998: *Die Schmetterlinge Mitteleuropas* II. Band. – Bratislava 170 pp., 42 pls.
- Gaedike, R. & Heinicke, W., 1999: Verzeichnis der Schmetterlinge Deutschlands. Entomofauna Germanica Band 3. – *Entomologische Nachrichten und Berichte*. Beiheft 5. Dresden. 216 pp.
- Hacker, H., 1989: Die Noctuidae Griechenlands (Lepidoptera, Noctuidae). – *Herbipoliana. Buchreihe zur Lepidopterologie* Band 2. Marktleuthen, 589 pp.
- Hacker, H., 1990: Die Noctuidae Vorderasiens (Lepidoptera) – *Neue Entomologische Nachrichten* 27. Band. Marktleuthen, 707 pp., 16 pls.
- Hansen, K. (ed.), 1981: *Dansk Feltflora*. 559 pp. København.
- Karsholt, O. & Nielsen, E.S., 1998: *Revideret katalog over de danske sommerfugle*. København, 144 pp.
- Lempke, B.J., 1972: *De Nederlandse trekvlinders*. Zutphen, 151 pp.
- Meyrick, E., 1970: *A Revised Handbook of British Lepidoptera*. Hampton, 914 pp.
- Møller, H.E., 1986: "Eublemma parva, ny dansk ugle". *Lepidoptera* bd. V nr. 1 1986.
- Nowacki, J., 1998: *The Noctuids (Lepidoptera, Noctuidae) of Central Europe*. – Bratislava 51 pp., 65 pls.
- Nowacki, J. & Fibiger, M., 1996: Noctuidae p. 251-293 in Karsholt, O. & Razowski, J.: *The Lepidoptera of Europe*. A Distributional Checklist. – Apollo Books. Stenstrup.
- Porter, J., 1997: *The Colour Identification Guide to Caterpillars of the British Isles*. London, 275 pp.
- Rungs, C.E.E., 1981: *Catalogue Raisonné des Lépidoptères du Maroc*. Inventaire Faunistique et observations écologiques. Tome II. Rabat 588 pp.
- Rungs, C.E.E., 1988: *Liste-Inventaire Systématique et Synonymique des Lépidoptères de Corse*. Alexanon, tom 15, suppl. 86 pp.
- Skinner, B., 1998: *Colour Identification Guide to Moths of the British Isles (Macrolepidoptera)*. London, 276 pp.
- South, R., 1961: *The Moth of the British Isles*. First Series. London & New York, 427 pp.
- Spuler, A., 1989 (reprint edition): *Die Raupen der Schmetterlinge Europas*. Svendborg, 38 pp. 60 pl.
- Staudinger, O. & Rebel, H., 1901: *Catalog der Lepidopteren des Palaearctischen Faunengebietes*, 1. theil. Berlin, Friedländer & Sohn, 411 pp.
- Warren, V.W., 1914: *Die Gross-Schmetterlinge der Erde* in Seitz ed. Stuttgart, 511 pp. 75 pl.